

ή πειδ σπουδασμένη κοκεταρία με την προσωπίδα της ἀρετής και της φρονιμάδας, ή πειδ τεχνοκρουμένη κακία με την προσωπίδα της καλωσύνης».

— «Κι' αν σου λέγε κάποιος, πως ο Νίκος τη ζήτησε και την παρακάλεσε μάλιστα να τον πάρη και που εκείνη, για να μην λυπηθής συ, ἀρνήθηκε, τί θ' έλεγες;

— «Δε θα το πίστευα. Να μη τον πάρη; μα τότε γιατί να τον έχη πάντα στο πλάι».

— «Βλέπεις λοιπόν, που δε τη γνωρίζεις καλά; Παρίμενε μια στιγμή». Μπήκε στην κάμερά της και γύρισε έπειτ' από ένα δευτερόλεπτο μ' ένα γράμμα.

— «Διάβασέ το ή ίδια».

Τ' άνοιξε με περιέργεια και διάβασε αυτό:

Αγαπητή μου,

Μη φοβάσαι καθόλου για την ήσυχία της φίλης σου. Είναι αλήθεια, που ο Νίκος με ζήτησε, αλλά προτού να ξέρω από σένα, που ή φίλη σου τον είχε αγαπήσει, το είχα μάθει, και γι' αυτό ἀρνήθηκα την πρότασή του μ' όλη την έχτιμηση και συμπάθεια που τρέφω για τον καλόν εκείνον νέο. Να συναινέσω σε γάμο, που θα λυπήσει έλλον, όσο μικρή κι' αν είναι ή λύπη αυτή, είναι ενάντιο στο χαράχτηρά μου. Η χαρά χάνει περισσότερο από το μισό, όταν στον έλλον γεννάει μια λύπη. Αυτό όμως να μείνουν άναμεταξύ μας, έχω πεποίθηση στην κρίση σου και στη λεπτότητα της καρδιάς σου, για να μη μάθω τίποτα ή φίλη σου. Θάναι ο μοναχός τρόπος, για να μου δείξης που νοιώθεις, τί θα πη φίλια.

Σε φιλώ.

Ασπασία.

— «Και τώρα τί λές; ποτέ δε θα σου δείχνα αυτό το γράμμα, αλλά έπρεπε να λείψη ή άδικία και να πάψη ή ζήλεια σου».

— «Έπρεπε να πάψη ή ζήλεια μου; Πόσο λίγο γνωρίζεις τί θα πη ζήλεια, για να το πιστεύεις; αλλά ίσχα-ίσα το γράμμα αυτό μου την ιδυνάμωσε.

«Πρίν από τούτη τη στιγμή τη ζήλεια για τις φυσικές χάρες της, για το λυγρό κορμί, για τη γλυκάδα της ματιάς και των τρόπων, για τη χάρη του ντυσίματος, για τα κατάμαυρα σγουρά της μαλλιά, για το σεμνό όσο κι' επιβλητικό βάδισμά της, για τη συμπάθεια και το θαυμασμό, που όλοι τρέφετε για κείνην. Είχα όμως την έλπίδα, πως γλήγορα θα φαινονταν κι' οι ατέλειες της ψυχής της; περιμένα μ' αγωνία τη στιγμή, που θα γενόντανε όλο-

φάνερες, κι' ή πεποίθηση στην ατέλεια παρηγορούσε το πάθος μου. Αν την έβλεπα να πέση στη συνείδηση του κόσμου, θα παυα να τη ζηλεύω, ίσως και να την λυπιώμουνα· τώρα όμως τη ζηλεύω μ' όλη τη δύναμη της ψυχής μου, τη ζηλεύω για την ήθικη υπεροχή της, τη ζηλεύω, γιατί είμαι για να κοιμίζω μπροστά της, έχω τόσο κατώτερη της! Θα μουνα ευχαριστημένη, αν μπορούσα να την ποδοπατήσω. Το γράμμα που μου έδωσες είν' ένα ξύλο, που έβαλες στη φωτιά της ζήλειάς μου, για να την ανάψη περισσότερο. Όχι, δεν ξέρεις τί θα πη ζήλεια».

Κ' ενώ τα μάτια της—κρίμα τα όμορφα κείνα διαβωλεμένα ματάκια!—έβγαναν σπίθες πάθους, με μια κίνηση των χειρών ξέσκισε το γράμμα, τ' όλο φάνερο σημάδι μιας ήθικας υπεροχής, και πέταξε τα ρομματακια από το μπαλκόνι. Και τότες, σά να-χε βγάλη από πάνω της κάποιο μεγάλο βάρος, που την πλάκωνε, με την καταστροφή του χαρτιού εκείνου— άπόδειξη ευγενικού κινήματος μιας ψυχής — έιπε στη φίλη της :

— «Το μυστικό θέλω και γώ να το κρατήσης. Ας μη ξέρη τουλάχιστο ο κόσμος, που της χρωστάω κάτι. Και τώρα, αν θέλεις, μιλούμε για κάτι άλλο. Καθαδδάτες, 17/7/05.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΣΕ ΜΙΑ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΗ

Φτωχή παιδούλα, πλάσμα πικραμένο,
Που ή χλωμάδα νεκρή σε φανερώνει,
Με το κορμί γυριστό κι άρρωστημένο
Το διάβα σου παντού τον οίχτο άπλώνει.

Μα έχω που ξέρω τί κρατείς θαμμένο
Μες στα στήδια, και τί μεγάλοι πόνοι
Την καρδιά σου ξεσκίζουν, άπομένω
Βουβός μπροστά σου. Η θλίψη σου με λυώ-
[νει...

Σε λίγο θα σβυστεί, δυστυχισμένη,
Που έτσι με λύσσα πήγες ν' αγαπήσεις,
Η σπιδούλα της ζωής που σ' άπομένει.

Μ' α' δέν μπόρεσες κειν να συγκινήσεις
Που φλογερό το πάθος σου χει ανάψει,
Κάποιος θαρρεί στο μνήμα να σε κλάψει.

1906.

ΠΕΤΚΟΣ ΟΡΕΙΝΟΣ

τας κι άκούλούθησε το Λενιώ με κουβέντες και γέλια.

Ο Μούτσος πήγε κι' έσπρωξε το Σύρμο :

— Να βρέ δεν παίρνεις τί κιάλια του καραβιού να κοιτάξεις ;

— Δεν κάνει !

— Τότε τα παίρνω έχω, αφού δεν τα θέλεις.

— Όχι, ούτε εσύ να μην τα πάρεις !

Οι γυναίκες είχαν φτάσει σιμά κάμποσο στο καράβι. Στάθηκαν, κάτι μίλησαν, ίσως ν' άκουσαν τις φωνές των παιδιών, κοίταξαν άπάνω κατά το καράβι και γύρισαν πίσω. Ο Σύρμος μαζώχτηκε κι' έγειρε σ' ένα μπαμπά το κεφάλι του, να μην τον βλέπουν. Μα εξακολουθούσε ν' άκούει τη γλυκειά της φωνή από παντού, σά να σηκώνονταν άπ' το πέλαγο. Ο μούτσος καθόνταν ψηλά, κοίταζε άμίλητος. Κάποτες μια ταραχή έδειξε το πρόσωπό του και γέλασε λίγο αθά πνιγούν, θα πνιγούν, άκούς ; πνίκα, πνίκα.....»

— Μωρέ τρέξε, Κώτσιο!

Πάλε φωνή άπ' την άμμο :

— Λενιώ μου, Λενιώ μου ! θα σε πνίξει. Μαρή Μαριώ ! μη σκύλλα, τόνιζες το κορίτσι. Τρέξτε, τρέξτε, πνίκανε.

Σηκώθηκε και κοίταξε γλήγορα. Τα μαλλιά

τους ακόμα φαινονταν πάνω στον άφρό. Μια έλπίδα ήδονής του χαμογέλασε. Έστερα σαστισμένος άρχισε να τρέχει· είδ' ένα κουπί, το πέταξε από ψηλά στη βάρκα. Αυτός δεν κατάλαβε πως βρήθηκε μέσα· έλυσε την παρούμα κι άρχισε με το ένα κουπί να τραβάει γερά. Όξω είχαν μαζώχτεί δυό τρεις γυναίκες, παιδιά πολλά και φώναζαν· ένας άντρας θαλάσσωσε να φτάσει μια βάρκα. Τότες έκαμε δυνατώτερες τις κουπιές ο Σύρμος. Έφτασε κι' έσκυψε μ' όλα του τα δυνατά μες τη θάλασσα. Τα μαλλιά της μιανής πρόφταξε κι άρπαξε. Είχαν ξεχωρίσει κι' ήρθαν στον άφρό και οι δυό ανασττητες. Τις έβγαλε και τις άφησε στη βάρκα.

Εκεί που έκανε να κοιτάξει, ή μάκνα της του φώναζεν άπ' όξω :

— Τράβα, Κωσταντή, τράβα γλήγορα, μη στέκεσαι.

Όταν ζύγωνε, λογάριζε· πρώτα να βγάλει την έλλη, για να χαρεί ακόμα κάμποσο την Ελένη, που το πουκάμισό της κολλούσε στο κορμί και ξεχώριζε τούτο στρογγυλό. Μα ή μάκνα της περίμενε σκούζοντα. Τη σήκωσε γλήγορα, την πήρε στην άγκαλιά του και την έδωκε στις γυναίκες, ύστερα έβγαλε και την έλλη. Πολύς κόσμος ήταν μαζωμένος· την πήραν τη Λενιώ λογοθυμισμένη σεία ξυλο-

ΤΙ ΜΑΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

Κάμποσα ίσαμε τώρα έχουνε είπωθει για τη δημοτική μας. Μα πιά το ζήτημα έχει ξεφύγει τ' στενά σύνορα του δασκαλικού και φιλολογικού κύκλου, κι' έχει άπλωθει σ' όλη τη λεύτερη και σκιάβα Ρωμιούνη, και κανείς δεν μπορεί νάν το άρνηθει, πως όλουθε πλατιά συζητιέται. Για το τίτιο ξάπλωμα δεν ξέρω αν, τα τελευταία χρόνια, δουλεψαν περισσότερο οι δημοτικιστάδες, για οι ίδιοι καθαρευουσιάνοι, δημιουργώντας Βαγγελικά, Όρεστεια-κά κλπ. και δίνοντας στον κόσμο άφορμή να σκεφτεί και συλλογιστεί αν αληθινά όσοι φωνάζουνε και διαφεντεύουνε την έθνική μας γλώσσα με τίτια πιμονή, είναι προδότες κι άνάξια παιδιά της δοξασιένης πατρίδας μας.

Έτσι το ζήτημα μπήκε στο δρόμο της συζήτησης, το μόνο δρόμο που θα φέρει στο φως την αλήθεια και τη νίκη. Αυτό το δρόμο τρέμουνε και φοβάνται οι ύποστηρικτές της καθαρής γλώσσας και για τούτο θελήσανε πολλές φορές, να κόψουνε με βία την πρόοδο της δημοτικής μας, μετατοπίζοντας τα ζητήματα και κρίζοντας πως «τοιουτοτρόπως καταπροδίδεται και καταστρέφεται σύμπας ο Έλληνισμός, και άποκόπτεται ή των νυν μετά των προγόνων σχέσις». Δε λένε όμως το γιατί. Το γιατί τόχουνε χώσει βαθειά και μονάχα οι σοφοί μπορεί νάν το νοιώσουν. Ίσως ίσως και να μην το ξέρουνε. Μα μεις σ' αυτό το γιατί έχουμε στηρίξει όλη μας τη δύναμη την άνίκητη, κι αυτό το γιατί τόχουμε φωτίσει με μύριες λάμπες, για να μπόρουμε νάν το καταλάβει ολάκαριη ή πατρίδα.

Σήμερα αν κοιτάξουμε γύρω μας, θα δούμε πως οι πολλοί και μάλιστα κείνοι που διόλου δε συνείζαν το νου τους να σκέφτεται λήφτερα, είτε από άμάθεια κι άμορφωσιά, είτε από έλαφρή αντίληψη των πραγμάτων,—είναι οι πιο βουτηγμένοι στο δασκαλισμό, κι οι πιο λάτρες της πρόληψης. Γνώρισα χωριάτη που μίλαγε την πιο καθαρή κι άγνή δημοτική, και που όνειρο είχε να μαθει το παιδί του να κουβεντιάζει, καταπώς μίλαγε ο δάσκαλος του χωριού του. Κάποτε ρώτησα κάποιον έπιστήμονα να μου πει την ιδέα του για το γλωσσικό ζήτημα και μ' άπάντησε ότι οι δημοτικιστάδες θέλουνε καψίμο. «Το σκέφτηκες και το μελέτησες καλά το ζήτημα»; του λέω. Και μ' άπαντάει· «Τί να σκεφτώ και τί

κρέβατο, να την πάνε στο χωριό.

Ο Σύρμος στάθηκε άρηρημένος βλέποντας τον κόσμο κι άμχ ξεκίνησαν πήρε τη βάρκα κι άλάργεψε. Τώρα θυμιόνταν το ήδονικό τρεμούλιασμα του κρούου κορμιού της.

Γύριψε ένα άρμίδι άπ' το καράβι κι' έστρεψε τον καθο γιαλό γιαλό, να ψαρέψει. Κάμποσην ώρα στέκονταν σκυμένος πάνω άπ' τα ψάρια. Λίγες μικρές μπέρκες πιάστηκαν. Έστερα από ώρα τινχτηκε ερχόμενος στον έαυτο του, πέταξε τα ψάρια πάλι στη θάλασσα και κίνησε πίσω. Τώρα μετάνιω-ωνε, που δεν τα πήρε για το καράβι. Όταν βασίλευε ο ήλιος ανέθηκε άπάνω στο άλμπουρο κοιτώντα τις βυσσινίες του άχτιδες, που γλιστρούσαν πάνω άπ' τα βουνά· μικρά και μεγάλα στη σειρά τα τζάρια των μαγαζιέων γυάλιζαν χρυσωμένα. Τα σύμφα κίτρινα χρυσά, ύστερα βυσσινιά, μενεξεδένια, στις άκρες έθαψαν πράσινα, σταχτιά, γεράνια, γύρισαν στο τέλος σε μαύρους κύκλους με μακρούς λαιμούς κι' ήπιαν την τελευταία πνοή του βασιλιά. Στερνή παρηγοριά έλαμψε το βαθύ γαλάζιο τ' ουρανού· ή μέρα έσβυσε.

Όταν έπεσε να κοιμηθεί, κοντά από δυό στιγμών βύθο ή εικόνα της Ελένης παρουσιάστηκε ξαφνα στο νου του. Άκουε τάχα τις φωνές, έτρε-